

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIO

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas
Extranger. 5.

¡PER FI DON ANGEL DESCANSA!

—¡Quin trasbals, amichs caríssims!
¡Quin correll... ¡Quin traqueteig!...

¡Sort, sort que aquestas visitas
no solen ser molt freqüents!...

¿Que han obert al Ateneo?

LA tardor indecisa s' amaga darrera de la nuvolada—dosser cendrós de la ciutat— que de tant en tant baixa á ran de terra, atapahint de boyra las plassas y las avingudas. La nuvolada feixuga ens oprimeix ab tot el pes de las plujas y de las ventadas que porta á dintre; y no traspúa las exhalacions de la ciutat, amarada en son propi baf. Fa una tebió malsana y quieta: tebió de marasme y pufrefaccions, temps ben bé de cementiri. Baixant de l' Espanya interior me va semblar que 'm ficava en un bany rus. L' ayre espesheit ofega las ressonancias, y quan s' allunya 'l terratrémol del tranvía, os cau demunt un silenci extrany y anguniós com de ciutat amordassada. Potser de lluny se deuen sentir millor els tumultes metropolitans; y aixís s' explicaría que sentissin á Madrid las aclamacions que pera nosaltres, barcelonins, no han sigut més que murmuris cortesans.

Tornant de Saragossa, agitada per l' aixám de forasters, ab l' enluhement d' una posta de sol esplendorosa, el contrast era pera mí violent. Os tinch de dir que al congrés de l' Associació pera l' Avens de las Ciencias, si no passavan d' una dotzena els barcelonins s' hi haguera trobat á faltar la contribució de Barcelona. Las comunicacions del matemàtic Terradas y del fisiólech Pi—sol y associat ab en Turró el bacteriólech—van ser judicadas de primer ordre; podeu contar si n' estava jo de content al veure l' afuència d' estudiosos que omplían las aulas pera escoltar als dos mestres joves. Puch assegurar que han estat els dos éxits grossos del congrés... Ara deuen haver tornat á submergir-se dins de la nostra boyra tebia y silenciosa.

Aquí la tením la nostra associació pera fer avançar las ciencias y enlayrar las lletras. Es l' «Ateneo Barcelonés». Justament els diaris portan que s' ha obert al Ateneo el curs... de llegir diaris y de jugar á cartas, porque jo no sé que s' hi fassi res més. Jo no he anat á l' *obertura*; ¿per qué? Pera véurer á dalt del *estrado* aquells senyors tibats, representants d' autoritats y de corporacions ermas, arrengrerats y aixuts com un cap de dol, y sentir una memoria resada y un discurs sobre *la lepra*, no val la pena de moure's de casa. La memoria ha explicat que l' Ateneo es una societat d' inválits, y que al *curs* passat s' hi han donat conferencias molt interessants; pocas, molt pocas, y sort que han vingut conferenciants de fora, que si nó, ni una se 'n hauría pogut donar. De més d' un any y de dos, no 'm recordo més que de forasters que valguin la pena de recordarse al Ateneo: l' Unamuno y en Menéndez Pelayo, en Jaussely y mossen Pellaube, en Brossa, en Fabra y l' Alomar...

La darrera vegada que hi he estat, fou pera l' Alomar. El casal del Ateneu senyoreja al carrer de la Canuda, entremitj de la menestralia y á la vora del convent reclós. El pati claríssim de lluminaria eléctrica, tot de pedra ressonanta, porta per la noble escala forana ab passamá de llautó brunyit, á la porta del pis principal, oberta no més que á las diadas senyaladas. A l' anticambra criats encasacats de gris enjegan al públich cap al saló d' actes; y, al mitj, l' administrador dona somrihent la benvinguda á las personas distingidas. Aquella nit, no sé per qué, l' administrador no hi era; y fou pera mí un

desencant l' ausencia d' aquella figura macissa, afaible, tan finament italiana, que os acompanya am la má esquerra closa á l' espatlla, dihentvos cosas graciosas y eruditas, ab aquell talent agudíssim de justificar las vostras enemistats y fer lluhir las vostras opinions...

Al Alomar el rebé un criat, dihentli que 'l president l' esperava per baix, no sé ahont. Cert es que la gent triadíssima que acudí aquella nit al Ateneo esperaba al Alomar, y no al president.

Jo 'm vaig ficar al «saló d' actes» sense gosar d' acabar á entrarhi. El saló ¿veyeu? fa anyorar la magestuosa rotonda del Ateneo vell, ahont no s' hi sentía potser molt clar, pero que igualava á tothom sota l' altíssima volta d' iglesia laica. El saló del Ateneo, llargarut, apedassat ab una saleta al cap de vall y al mitj ab un porxo, espargeix l' atenció tot sent petit. Y el porxo es fosch, trist, com un galliner de teatre. Allí dintre hi enjegan al públich que ve del carrer, la gent que *no es de la casa*; ve á ser com el porxo que las vilas antigas y els convents tenían á l' entrada, pera els pobres y els vagabonds plens de polls y de tinya; ó com l' atri y el *narthex* dels temples ahont s' hi relegava als que no podían entrar á la comunió dels fidels... Després l' ornamentació provisional; els penjolls de llantias, l' encortinat de vellut que tapa el pany de paret al enfront, com si darrera hi hagués la pantomima d' un escenari, els relleus gentilment barrochs de dansatrius imitant porcellana, y d' angelets aixalats que 's torsen entre ors y vermellors d' escuts... tot es prim, precari, cridant qu' aquella cambra no ha estat feta pera recullir paraulas de poetas y de sabis...

A la conferencia del Alomar vaig reparar que 'ls *ateneístas*, els veritables no hi eran; abstenció que vé de lluny, cada día més marcada. Jo encare he conseguit temps d' afuencies constants dels socis á las vetlladas; temps de controversias y d' apoteosis que han passat del tot. Ara, tot lo més, hi llegeixen ó hi jagan, al Ateneo. Quant no hi ha conferencia d' un foraster, el palau está submergit á la quietut d' una casa de convalescencia. Per l' enfilall de salas de la biblioteca el silenci claustral fa sentir el girar dels fulls, el rascar de las plomas al paper engomat, y las remors d' un asil d' inválits: el bram intern y el xiulet del asma, el sospir del neurasténich; la quinta escanyada de la bronquitis crónica, la mocadura trompetejada del encadarnat, las expectoracions explosivas y las exhalacions dispépticas...

A las saletas petites, las *penyas* s' han anat despolitant, y casi casi no se las sent. Las dugas renglas encaradas de balancíns se bressolan, y els penyistas se passen horas fentse mutuament reverencias mudas...

Si alguna vida hi queda al Ateneo, es á dalt, com si diguéssim al cap. L' ascensor puja y baixa als socis *actius*, que son els que jagan. Tresillistas, tutistas, golfistas; aqueixos sí que 's poden posar al nivell dels de qualsevol altra societat *sabia*... Palas Atenea, deesa de la ciutat y del coneixement, la que tronejaves al mitj del temple alsat pera las lecturas, ressucitada pel candorós classicisme dels revolucionaris francesos pera que presidís l' *Ateneo* modern, lloch d' estudi y d' expansió intelectual... ¿com t' has de veure á Barcelona! De lluny en lluny te treuhen á rebre un foraster, y 't fan passar la vida jugant á la barrotada...

TULP

* *

Cap-vesprada de Novembre;
el cel grisench es ben ras.
Un xiprè ungit de misteri
s' alsa, al fons, ab gravetat.

Pel camí del cementiri
passejém sota 'ls desmays;
tú, en el meu bras apoyante,
me somrius de tant en tant.

El lleuger rodar d' un cotxe
la quietut ens vé á torbar:
es un enterro que passa...
La Mort que arriba triomfall

Més del tot, per xò, no triomfa,
que 'ls meus llabis sensuats
tremolan plens de desitjos
en els teus ulls retratats.

MAYET

Per véurel

En Jordi s' ha ficat al cap que ha de veure al rey.
Y quan en Jordi 's fica al cap una cosa...

—¿Per quina part vé?—pregunta á un conegut que
sol llegir diaris y sempre está
enterat d' aquestas menudencias.

—Pel passeig de Gracia, á dos
quarts de quatre en punt...

—Curriental!... A mitj día ja hi
seré.—

Ell, fora 'ls de las cartas y 'ls
dels pessebres, no n' ha vist may
cap de rey. Té com una vaga idea
de que portan una gran corona d'
or y un manto de pells bonas que
'ls arrossega quatre ó sis pams,
pero... pareu de contar: aquí aca-
ban totas las sevas noticias so-
bre aquests personatges.

Per xò, frenéticament curiós y
cumplint el compromís que ab ell
mateix té contret, el día de l' arri-
bada de don Alfonso en Jordi 's
planta al passeig de Gracia ab la
deguda anticipació y s' enfila dili-
gent en un banch de pedra.

—¡Ara, ara!.. —sent dir al cap
de llarch rato d' espera neguitosa.

¡Per fi ha arribat el moment de
véurel!... Se sent un gran repich
de campanas, trona el canó allá al
lluny; aplausos, vivas...

—¡Ara, ara!..

De prompte, se li acosta un po-
lissón.

—Baje V. de aquí.

—Jo m' hi he posat per veure
al rey...

—Baje V., he dichol!..

—Es que...

Que si baixarás, que si no bai-
xarás, la polémica's complica, s'
arremolina la gent y á lo millor...
¡Ay!...

¡Ja ha passat el rey!... Ja ha
passat, y en Jordi, distret ab el
polissón, no l' ha pogut veure.

—¡Qué hi faré!.. Si no ha si-
gut avuy, será demá.

En efecte; l'endemá, á l' hora
que don Alfonso ha d' anar al Li-
ceo, l' espera á la Rambla.

—¿Per ahont passarà—pregunta á uns curiosos
que, com ell, desitjan també veure al jove soberá.

—Pel mitj—li diu un.

—Per la vora—li contesta un altre.

—Oh, cál!..

—Oh, sí!..

En això... ¡zás!... ¿Qu' és?... El rey, el rey que, sen-
se qu' en Jordi l' haji vist venir, acaba d' entrar al
teatro.

—¡Hi ha més días que llagonissas!—torna á dirse,
buscant un consol pel seu fracás:—Lo qu' es demá,
no se m' escapa.

Y se li escapa l' endemá, y se li escapa l' altre, y
se li escapa cada día.

¿Cóm? ¿Per qué? Ni ell mateix ho sab.

La tarde de la corrida de toros l' espera al passeig
de Gracia, y l' rey se 'n va á retiro pel Paralelo.

El vespre del ball de can Robert, quatre automó-
vils que se li posan al davant li tapan completament
la vista.

El día de la festa del *Cataluña* arriba al moll quan
ja feya mitj' hora que l' rey era á casa.

No l' pot veure quan va á Montserrat, ni quan ne
torna, ni quan marxa á Zaragoza á acompanyarhi
la seva muller.

—¡Ah!—pensa en Jordi, al saber que desde la ca-

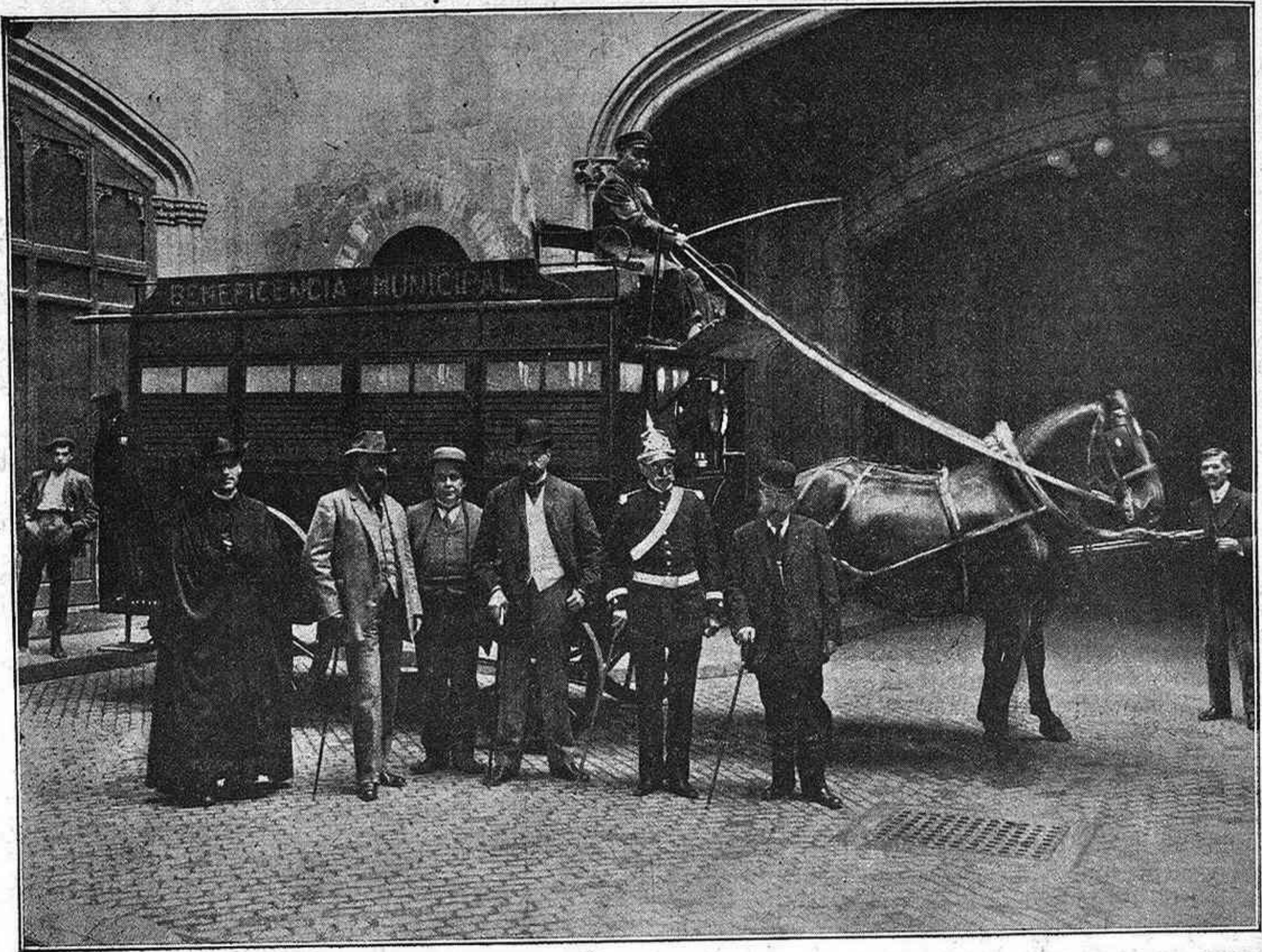
INFIDELITATS

BON.

—Jo, la veritat, si l' meu marit m' ho feya aixó de deixarme y
anarse'n per las sévas.. no sé... m' sembla que li fregiría.

UNA NOVETAT ÚTIL

Carruatge inaugurat últimament, destinat á la conducció de pobres al Assilo del Parch.

COMENTARI

—Eh, senyor Blay!... Aquest cafre ise 'n pot ben riure de la huelga dels sastres!...

pital d' Aragó el rey vindrá altra vegada aquí:—Si aquest cop no 'l veig, ja no soch home.

L' espera á la tornada... y no 'l veu.

L' espera al anar á emprendre la excursió pel Alt Llobregat... y no 'l veu.

La nit del Romea hi va massa tart.

El día de la parada hi va massa aviat...

—¡Ay, bona nina!—exclama en Jordi:—¿Sabeu que ja comensa á carregarme aixó? El vull veure, el vull veure... y 'l veuré!—

Arribat el día de la marxa definitiva del rey, l' home acut á la porta de la estació y 's coloca en primera fila.

—Lo qu' es aquí, sí que 'l tinch segur.

¡Y tan segur!.. Quan menos en Jordi s' ho pensava, ressona un espatech d' aplausos y sent dir que 'l rey ja es al vagó. A la qüenta ha entrat á la estació per un altra porta.

—¡Quina pegal—exclama tornantse'n á casa:—Tant mareig, tant trasbals, tant anar y venir... y al últim m' he quedat sense véurel.

En aquell moment, alegres y enrahonadoras, passen pel seu costat dugas senyoretas que venen de la estació.

—¿Sabs—diu l' una—quántas vegadas l' he vist?.. ¡Dinoul..

—Jo, vintiquatre—exclama l' altra, somrient, satisfeta.

En Jordi 's gira, al sentir las.

—¡Dinoul.. ¡Vintiquatre!—murmura.

Y, rosegat per l' enveja, tal mirada 'ls dirigeix, que si ellas se 'n arriban á adonar, de segur que 's desmayan ó 's posan á cridar: Socorro!...

MATÍAS BONAFÉ

GLOSARI

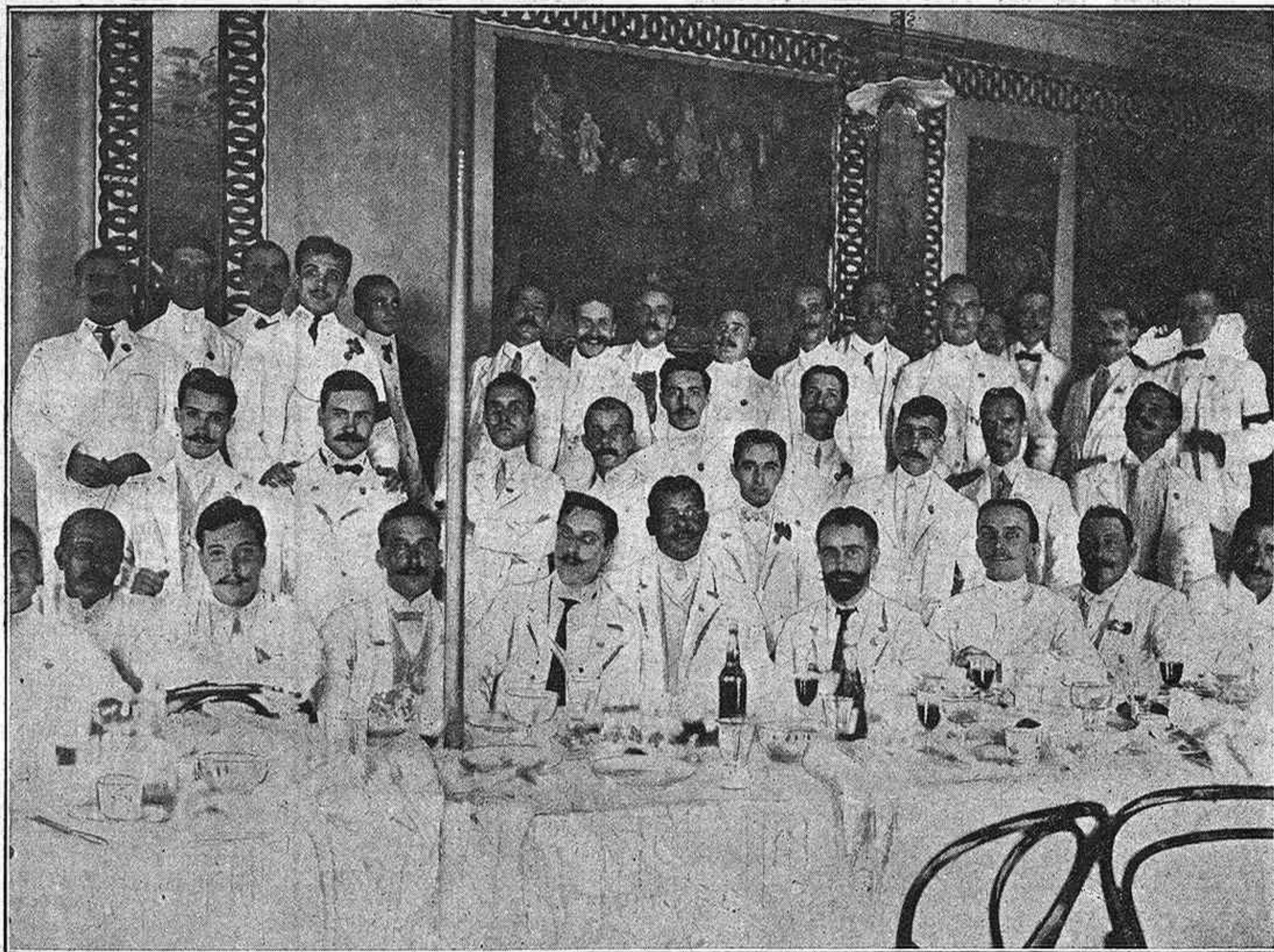
Un popular glosador ha dit, no fa gaire, a plena veu, que l'art d'escriure pera'l teatre era un art inferioríssim, un ofici contra-natura, un vici lleig, una carrera esguerrada, una aberració vergonyosa imperdonable en homes que hagin passat dels vinticin anys; i nosaltres, que fa ja temps que havem tirat la quinta, més per identificació d'idees que per solidarisme gremial, no fem sinó adherir-nos incondicionalment al gest despectiu del nostre amic.

Teatre. Fixeu-se en la paraula antipàtica: teatre... Quina lletgesa d'eufonia!... Teatre. I de què serveix?... De què cura?... Què és això de malversar imaginació donant vida falsa a personatges il·lusoris, quan en necessitem tanta pera donar-nos-la bona nosaltres mateixos?... Aon s'és vist entretenir-se en fer parlar als altres, tenint tant pera dir per compte propi?... L'home superior, l'artista refinat, el pensador fecond, ha de

parlar únicament Ell i d'Ell; sempre Ell i sempre d'Ell; i si alguna vegada fa enraonar a n'els demés, els ha de fer enraonar d'Ell i no més que d'Ell. Aquest és el veritable sentit del viure ideològic, segons els Mestres de la Glosa, i just és que les nostres obres, els nostres fets, les nostres paraules, la nostra vida esperitual tota s'atemperi a n'aqueix sentit del bell viure: l'expansió constant del nostre jo, la difusió mai interrompuda del nostre ésser, condensats en un genre de literatura aristocràtica novíssima: el Glosari.

Què són, ben mirades, la tragedia helènica amb el seu alt grau de perfeccionament, ni la dramàtica moderna am sos bells i variats models de genialitat, al costat del més modest glosari del més ínfim dels nostres glosadors?... Aristofanis, Shakespeare, Calderón, escriuen comedies perquè en el seu temps no's coneixia encara aqueixa especialitat flor dels esperits seleccionats, nata de la literatura, mató de l'ètica, flam de l'intel·ligència, crema del refinament i formatge de la saviesa: el Glosari. I si aquells senyors, tot i estar convençuts del

CATALUNYA Á FILIPINAS

L'ORFEÓ CATALÀ DE MANILA

El dia 13 del passat Setembre va inaugurar-se solemniament á Manila una institució netament catalana y essencialment artística: un orfeó català; y al entusiasme y á la fé que 'ls bons compatriotas nostres han posat en la tasca de sa organització es degut l'immens éxit obtingut, auguri d'una llarga y próspera existencia. Tota la premsa d'allà s'ha ocupat ab extensió y ben encoratjament de la fundació de aquest nou Casal de Catalunya.

La present fotografia fou presa durant l'espléndit banquet ab que la Junta Directiva va obsequiar á las Autoritats, després del qual els coristas varen expandir per l'aire, caldejat d'amor á la terra nadiua, las sentidas melodias de *El Rossinyol* y *L' Emigrant* y las valentas estrofas de *Els tres tambors* y *Els segadors*.

Pera donar una idea de la importancia d'aquesta simpática institució catalana devém tant sols manifestar que als pochos días de sa fundació constava ja de més de 200 socis entre cantants y protectors.

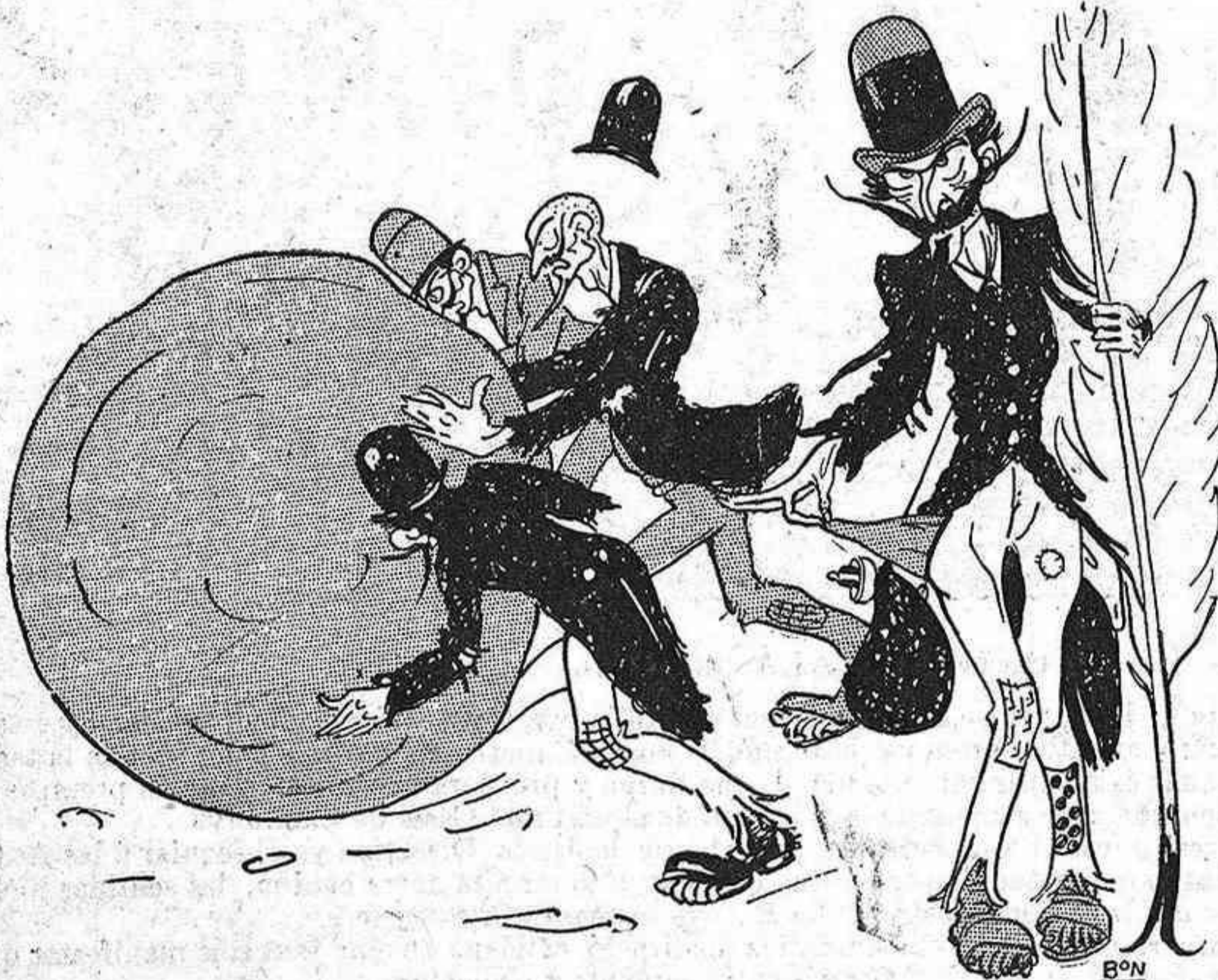
Y una grata nova: Darrerament havém sapigut que l'*Orfeó Català* de Filipinas va obsequiar ab un triat concert al nostre estimat amic, l' eminent escenógraf Olaguer Junyent, qui en sa magnífica excursió per aquells paísos havia fet escala en la capital de las islas.

BON CONSELL

—Corrent com corren avuy tants cassadors, per evitar un error y fins potser una desgracia, creume, pósat aquest lletrero al barret.

ELS «DON CLODOALDOS» Y LA BOLA DE NEU

Els, que ab insults insidiosos vagin fent corre la bola,

que 'l sol de l' autonomia prou se cuidarà de fónndrela.

seu valer, es feien am la senyora Talia, s'hi feien am l'inconsciencia de l'adulte no iniciat qui's llença a les dolceses de Venus-Afrodita sense pensar en les amargantors de la copaiba. Ells no eren, doncs, culpables, car ignoraven el Verb... Els culpables són els Hauptmann, els Rovetta, els D'Annunzio, els Maeterlinck, els Donnay, els Mirbeau, tots els autors d'avui, quins s'empenyen en seguir avançant impenitents i irreductibles pel camí del mal de la teatralia, tenint com tenen la salvació a la mà: el Glosari.

XARAU

TEATROS

LICEO

La vinguda d'en Vincens d'Indy pera dirigir els concerts del Liceo es, no cal dirho, un aconteixement musical.

El primer concert, celebrat el dissapte, juntava en un sol programa els noms de Beethoven, Schumann y Wagner.

La Quinta Sinfonia de Beethoven va esser interpretada ab una gran fermesa de linias. L'Adagio, principalment, va sortir ab tota la seva magestat.

La Primera Sinfonia de Schumann, també magistralment revelada, no va obtenir tan éxit de part del públich, tal volta per no tractarse ja d'una pesa tan familiar com aquella á n'els nostres flarmónichs. No deixava d'esser interessant aquesta successió immediata de las dugas formidables pessas, fent veure tota una evolució d'art musical germánich y el tránsit del classicisme al romanticisme sinfónichs.

La darrera part era tota consagrada á Wagner. El prelude de *Tristan e Isolda* desplegó tota la seva suggestió d'amor trágich, de llegenda tempestuosa. Molt bé. La marxa fúnebre del *Crepuscle dels Deus* va ser l'éxit de la vetllada. Tingué de ser repetit.

VIANDA DEL TEMPS

—¿No deyas que anessim á fer bolets á Montjuich?... Donchs, sómhil...

—¿Que qué va ser aixó, dius?... Res... lun tip de castanyas!...

En l' interpretació va esser notable sobre tot la gradació de tons y l' insinuació creixent del motiu de Sigfrid sobre 'l desbordament de l' orquesta.

En quant á l' Overtura dels *Mestres Cantayres*, no cal dir sino que completá admirablement el concert y tingué tota la pompa, la solemnitat sumptuosíssima que li es propia.

El mestre d' Indy tingué de presentarse repetidas voltas á rebre las aclamacions de la nombrosa concurrència, aplaudiments que eran dirigits tant al director expert com á l' ilustre autor del *Fervaal* y al músich personallíssim y poderós.

ROMEA

Dimars va tenir lloch l' estrena de *La lley d' herencia*, farsa en tres actes de Santiago Rusiñol.

L' obra pertany al género saynetesch y per lo mateix es de las que deuen acceptarse, millor dit, de las que acceptém á cada dos per tres sense exigir als autors ni téssis, ni emoció, ni psicologías, ni verossimilituts. En aquesta mena de produccions únicament s' hi demana trassa en la construcció, gracia en els tipos, agudesas en el diálech y intenció en la sátira. Naturalment que quan, además d' aquestes condicions salvadoras de tot *vaudeville*, s' hi afegeixen las ventatjas d' un fons moralista ó una gran veritat en els caràcters y en l' ambient, l' obra guanya en relleu y consistència, més lo cert es que no es aixó l' essencial com ho es en tota comedia seriosa. Y que 'n Rusiñol es mestre en aixó de construhir saynets y en omplir de sátira finíssima els diálechs y en presentar tipos graciosament caricatureschs ho ha demostrat de sobras en la major part de las sevas obras curtas, desde *Els jochs florals de Canprosa* fins á *La merienda fraternal*.

En la seva farsa, que d' aquest modo 's califica en els cartells *La lley d' herencia*, ens presenta 'l popular autor de *La Mare* una familia educada á la moderna, baix la vigilancia de un pare carinyós pero rigorosament científich. Els mals de cap que aquest passa pera casar las fi-

llas, degut á la seva manía de volguer coneixer els arbres genealógichs dels promesos respectius y el desconeixement de la seva propia branca que li tira per terra totas las sevas exageracions teóricas, donan peu á variats episodis altament cómichs y á frasses marca Rusiñol que 'l públich va celebrar ab francas riallas.

L' obra, donchs, respón perfectament als propósitos del seu genial autor. No tothom—potser ningú més avuy, en el nostre teatro—sab ferlo el miracle de mantenir durant tres actes la rialla en els llabis del espectador. Y qu' en Rusiñol en *La lley d' herencia* l' ha fet, ho digué ben bé dimars el públich y ho ha confirmat després la premsa que, en general, reconeix las grans condicions cómicas de la obra y celebra el devassall de xistos qu' en totas las sevas escenas apareix.

Si no 's tractés d' un amich entranyable, d' un *de casa*, com en Rusiñol, ara nosaltres faríam aquí l' elogi de la obra, que se 'l mereix de debó y sense restriccions; pero si l' amiatat ens lliga, no ha d' arribar al extrém d' impedirnos que diguéem que *La lley d' herencia* es una producció ensopegadíssima, que á ROMEA tenen obra per temps y que més ó menos tart en tots els teatros de Catalunya 's veurá representada y, naturalment, aplaudida.

La interpretació va anar en conjunt ajustada, fent bona feyna, además de las senyoras, que van estar totas bé, en Soler, en Daroqui, l' Aymerich y en Torelló.

—Avuy vá la comedia en l' acte de 'n Martí Giol: *La Santa*, obreta de la que 'ns consta se 'n tenen inmillorables referencias.

NOVETATS

Ab éxit s' han representat *El Malalt Imaginari* y *L' endemá de bodes*.

El poble es una comedia poch teatral, encare que no mancada de observació ni de justesa d' ambient, á la que salvan un text sobriament literari, de gust exquisit, y una presentació escénica espléndida.

Avuy, estrena de *Aucells de pas*, comedia en 3 actes de Rusiñol y Sierra.

TÍVOLI

I pescatori di Napoli no era desconeguda del nostre públich. Anys endarrera, ab altre títol, l'havían representada diferents companyias d'opereta.

L'assumpto resulta avuy ignocentó, d'una mansuetut que costa d'empassar als esperits estragats, pero la música es en general simpática, atapahida de motius fàcils agradabilíssims.

La interpretació, més que regular.

La presentació, brillant, com de costum.

L. L. L.

A LA SENYORETA

ROSA MORGADES,

REINA DE LA FESTA DELS
Jocs Florals de Rubí

Día de llum... En la florida festa
sonava al vent la sanguinosa estrofa
i difonent-se retrunyia l'eco
com a remors de turba.

Remors de poble esvalotat, disperses
en l'aire mort... I am la crudel tornada
Vindrà, vindrà!, terriblement sorgien
belles rojors d'incendi.

Rojors d'incendi, baf de sang fumosa,
com a vinguent de les sinistres places
ont al llampec del xop tallant un día
rodolaven les testes.

Rodaven testes de lilials regines
i entre les ires de la fera Poble
carns adorables de princeses rosses
eren de mort segades...

Día de llum... I tu, damunt el soli
de majestat i de bellesa pura,
en homenatge sota'ls peus miraves
l'eterna poesia.

Oh recordança celestial! Oh reinal
Tu ets el trofeu de ma major victoria.
Tu'l teu somris meravellós posares
suau, sobre mon estre

qui s'estremia desbordant rancunia,
i les mans téues delicades, dolces,
sobre ma lira de trencades cordes
totes vibrants de furia.

I am la mirada dels teus ulls portares
una unció de femeníl delicia
sobre la mascle visió d'oprobri
de les reines vençudes...

Deixa que vagi entre'l manat negríssim
dels teus cabells eixa candent corona,
nimbe de foc, nimbe de llum, alçant-te
com alada Victoria,

viventa musa dels temps nous, qui vibra
sobre les turbes anhelants la teia
entre un volar de cabellera i flames,
oh Llibertat, oh Vergel

Rosa gentil, Rosa d'amor, Rosa ignia,
guardin tos ulls un inefable aroma
i com arcada de clarors t'envoltin
els abelleigs d'idilis,

dança de fulles de llover despreses,
papelloneig d'invocacions i càntics,
brols de fontanes, raig de sol i brises,
Rosa, Mística Rosa!

Sobre'l teu cap que jo entreveig, tendríssim,
bruna amorosa de nocturnes trenes,
posi un fulgor d'escabellada antorxa
aquesta flor purpuria,

flor de suplici, flor de sang, flor tràgica,

rosa de bella crudeltat, rosella
que per tu, Rosa, del jardí d'ensomni
va cullir-me una Euménide.

Entre la febre de mes nits insomnes,
la téua imatge'm vetllarà'l desfici
i m'ungirà d'inspiració violenta,
oh ma forta Polimnia!

I quan en hora venturosa arribi
als peus del trono on gentilment reinares,
Reina d'un dia, ton vassall de sempre,
a l'atzar de sa ruta,

pugui, flectant-se en reverencia airosa,
l'ànima oberta a la visió magnífica,
posar son llabi assedegat de gloria
sobre ta mà de reina.

GABRIEL ALOMAR

¡Dimontri!... ¡No se 'ns ha enfadat poch el senyor Unamuno al enterarse de que l' Arcalde de Barcelona s' havia dirigit al Rey en llengua catalana!... Casi tant com els *chicos* del *Liberal* y del *Heraldo*.

Quatre formidables columnas de prosa dispara en un periódich de la cort contra la nostra llengua, de la que, entre altras cosas, d'fu qu' es *lengua casera, del comedor y la alcoba*... No incorreix en la vulgaritat de calificarla de dialecte, pero veu en el fet de que se *haya consentido* que l' Arcalde s' dirigís en llengua regional al jefe del Estat *un peligro para la cultura, tanto como para la patria y aún más*...

¿Qué 'ls sembla?... La patria y la cultura en perill... Poch podía pensarse el senyor Puig y Alfonso, quan, ple de fervor monárquich, llegía al Rey aquella petita salutació, que don Miquel havia de veure tantas cosas lletjas en el seu actel...

* * *

Una de las frases que al rector de la Universitat de Salamanca més l' ha sulfurat es el comensament del discurs: «Permeteu que us dirigeixi la paraula en el nostre idioma...»

—«¡Alto aquí!— crida don Miquel, com si li haguessin clavat una punxa.— *Nuestro idioma*... ¿Nuestro? ¿De quiénes?... Lo dice más abajo: *de los hijos de la tierra catalana*. Pero es que el alcalde de Barcelona no representa á los hijos de la tierra catalana, sino á los vecinos de Barcelona, muchos de los cuales no son catalanas...»

La má sobre 'l cor y ab tota sinceritat: ¿no troban impropri del seu ilustre autor una manera d'argumentar tan vulgar, tan débil, tan *sevillana*?...

Se li podria permetre á don Clodoaldo; pero al senyor Unamuno, ¡al senyor Unamuno!...

Ja se 'n deuen haver enterat.

El dimecres de la senmana passada, 28 d' Octubre, don Alejandro Lerroux va arribar á Buenos Aires.

La fetxa es hermosament simbólica.

El 28 d' Octubre; es dir, dos mesos justos avans del día dels Ignocents.

Fins ab aixó ha sapigut mostrarse l' ex-emperador home de procediments adelantats.

Ha posat la llufa als argentins ab 60 días d' anticipació.

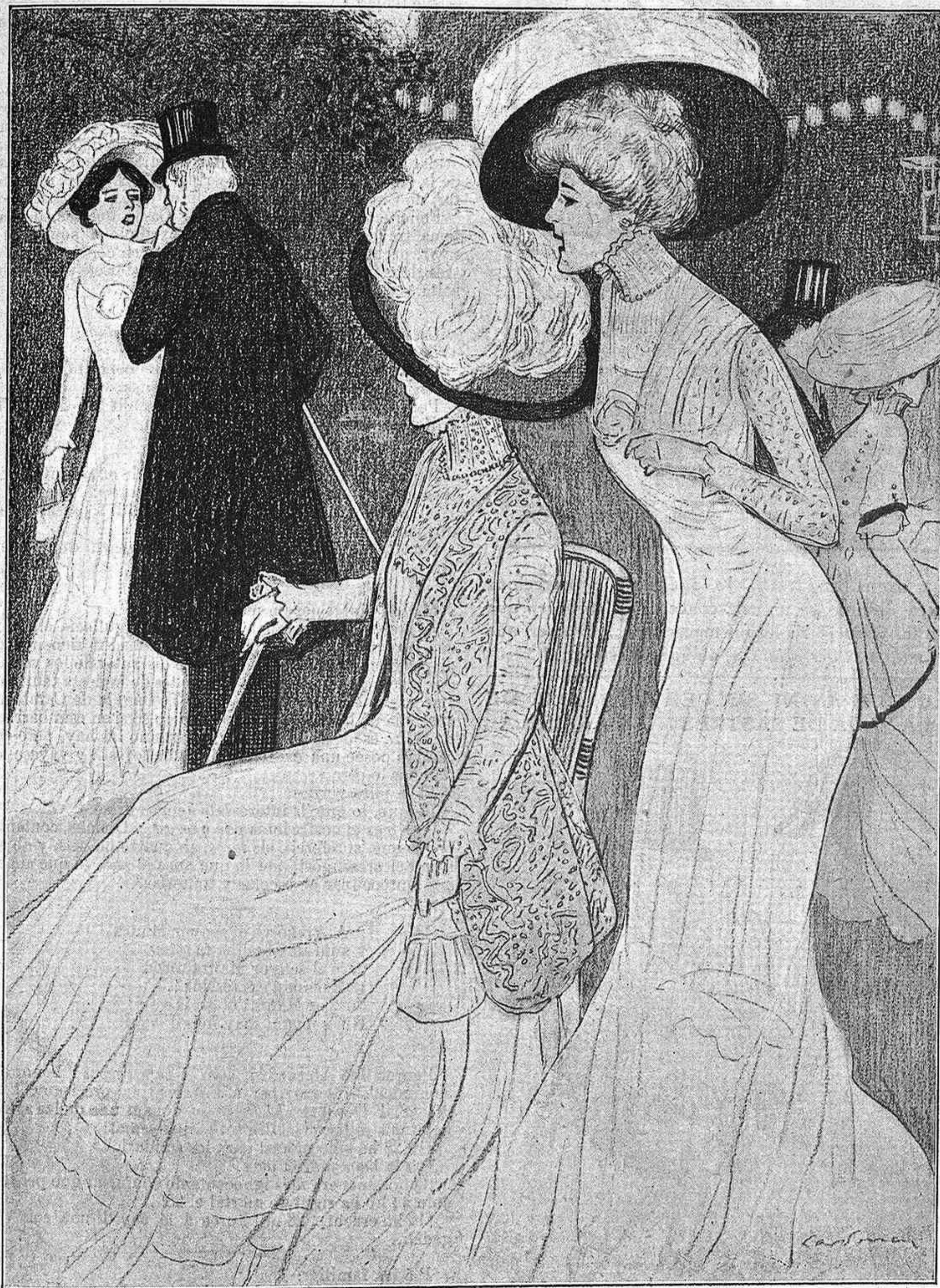
A n' els coristas del orfeó titulat «El Júcar», que fa pochos días varen donarnos una serenata á la plassa de Sant Jaume, l' Ajuntament els hi va regalar una *corbata*.

Y un fulano, que no atinava en que aquesta prenda honorífica era pera la senyera que portan, feya l' altre día 'l següent comentari:

—Tant mateix el nostre Ajuntament es ben ranci. Ves, regalar una *corbata* pera tants coristas!... No tindrán altre remey que portarla un día cada hù...

LAS SASTRESSAS DE LA «GARDEN PARTY»

—Molt joveneta, dius qu' es ella?... Y cómo ho sabs?... En qué 't fixas?...

—En que ell es molt vell.

UNA ESTRELLA ECLIPSADA

— Bona l' he feta!.. Jo que venia á Barcelona pera debutar en un café-concert, me trobo en que un tal Ossorio els ha fet tancar tots... ¿Potser que hi anés á conferenciar, jo, ab aquest senyor...?

LO QUE AVIAT SUCCEHIRÁ SI AIXÓ DE LA VAGA DE SASTRES NO S' ARREGLA

— Caballero: ¿adónde va usted con este traje?... ¿Se ha creído usted que estamos ya en Carnestoltas?

Traball ff!...

La societat d' *Atracció de forasters* ha enviat un vot de gracias als directors dels diaris barcelonins que al donar compte als seus lectors dels darrers atentats terroristas, ó lo que siguin, «varen ferho en termes breus, sense abultar els sucesos ni atribuhilshi més importancia de la que tenian.»

¿Entenen la indirecta *El Liberal*, *El Progreso* y demás companys bombejadors de bombas?

Una nova ben satisfactoria pera tots aquells qu' estimin l' art de la nostra terra:

El nostre bon amich, l' excelent pintor y dibuixant en Ramón Casas se troba actualment camí dels Estats Units, cridat expressament pera pintar el retrat de una persona de la familia de D. Carles Deering, un acaudalat propietari de Chicago, home peritíssim en materias artísticas.

Felicitem ben coralment á n' en Casas, desitjantli una bona travessia; y esperém que l' exemple d' aquest senyor, protector dels artistas, será pres en compte per altres rics que de tot saben menos de gastar els diners ab solta.

Un títul d' un article de la *Gaceta dels xinos*:

Pasó la nube.

¿Sí?... *Bueno.* Pero si voleu seguir un consell d' amich, no sigueu tontos; no deixeu el parayguas.

Perque *la nube* que ja *pasó* podria molt ben ser que 'l millor dia *volviese.*

* *

Per cert que, com á subtítul, l' article en qüestió portava una dedicatoria: *A las personas decentes.*

Aixó sigué lo que á nosaltres ens decidí á passarhi els ulls per damunt.

Pero ¿podria saberse quants, sense tenirhi dret varen atrevirse á llegirlo?

Madrid pintat per un madrilenyo.

«Antes—dú el cronista *Zeda*—se enorgullecía Madrid con la plaza de toros... Hoy los aficionados tienen á su disposición cuatro circos en donde disfrutar de los variados lances y emocionantes incidentes de la fiesta taurina. Las tres nuevas plazas son la de Tetuán, la de Carabanchel y la de la Ciudad Lineal. Yo no sé si en esta barriada habrá escuelas públicas: creo que no las hay, pero en cambio posee una excelente plaza de toros... y váyase lo uno por lo otro.»

Es la pura veritat.

Perque, lo que 'ls interessats deurán dirse:

—¿No es el nostre lema *pan y toros*?... Donchs, contant, per lo que 's refereix als *toros*, ab quatre plassas, y ab el forn del pressupost, per lo que toca al *pan*, ¿á que anarnos á preocupar ab escolas y tonterías?...

A Aragó va el senyor Maura y aquí una bomba fa *¡pim!* pero el senyor Maura torna y adeussiau explossius... Senyor Maura, no se 'n vagi! No 's mogui may més d' aquí!

Perque don Alacandro, com ja hem tingut l' honor de comunicalshi, va arribar á l' Argentina precisament el día 28 d' Octubre, *El Progreso*, donant una de las sevas habituals relliscadas, dú tot entussiasmat:

«El 28 ha sido mortal para los solidarios.»

Per la boca mor el peix.

¡Quina manera més ignocenta de confessar que pel seu amo no ho ha sigut de mortal el 28!...

¡Ja ho crech!... 28 mil duros á la *bay* d' una sola vegada!...

Plática familiar:

La senyora:—Fas mal fet d' acusar al nen d' haverte pres diners del portamonedas... També podia haver estat jo... ¿Per qué no m' acusas á mí?...

El senyor:—Perque, si haguessis sigut tú, hauria trobat el portamonedas completament buyt.

UNA HUELGUISTA QUE FILA PRIM

—¡Ah!... ¿No vol ballar ab mí?

—No es aixó: es que una servidora es sastressa, y com que estém en huelga y lo que ara van á tocar es una americana... ¿comprén? ..

VIATJE DE RECREO

En Quim va venir de Fransa
ahont va anarhi á estudiar
un remey per curar totas
las enfermetats de nas.

Al arribá á Barcelona,
els seus amichs y companys
varen volguer obsequiarlo
dignament, organisant
un programa de festejos
que se'n va ben atipar.

Un día va aná al Torino
á fé un vermut de dos rals,
al sortir d'allí á una fonda
del carrer del Hospital,
després al concert que davan
al café de Novetats
aquellas damas vienesas
que á Viena may hi han estat.

Un altre día 'l convidan
á una festa en el Palau (1),
l'altre al Pabelló Soriano,
á la Gran Peña més tart,
després al Siglo, ahont las noyas
al veure'l tan ben plantat
obran suscripció entre ellas
pera regalarli uns guants.

Gran serenata pels cegos,
visita als peixos del Parch,
y á la «Bohemia Modernista»
un magnífich ball de rams,
un brená á ca'n Culleretas,
un diná á la Font del Gat,
un passeig pel Paralelo
y una volta pels Encants.

A més, per darli á coneixe
tots els poblets comarcans
el van enredá ab un viatge
que fou ben bé un viatge llamp.
Al efecte, allá á las quatre
d'un dematí's va llevar
y varen aná á buscarlo
per sortí á las quatre y quart,
sense temps ni de passarse
un xich la pinta pel cap.
Quan tot just el sol sortí
ja 'l teníen á Gavá,
hont un pagés li ensenyava
tota la seva virám;
al poch rato eran á Sitges,
á casa d'un manescal
que 'l convidá... á veure 'l modo
de curá un burro enrampat.
Desde allí, ab un automóvil
que un devot els va deixar,
van portarlo á Vilafranca,
tastá las cocas y izas!
tot dret á Torredembarra,
esmorza ab quatre grapats

(1) De la Ilusió.

LA VAGA DELS SASTRES

ELS MANIFESTANTS (á coro:)—Mentres l' amo no s' arronsi,
client que com Adám vas,
de tot aixó que aquí penja
lno 'n tastarás!...

y, casi bé sense darli
temps d' aixugarse las mans,
emprenen nova carrera
y cap á Reus; al sé allá,
davant d' un hostel s' aturan,
baixan, y entra ell demanant
que 'l deixin aná... en cert puesto
perque no 's pot aguantar.
Després cap á Tarragona
corrent com uns condemnats:
allí estavan esperantlos
assentadets en un banch
els cosíns de la cunyada
de la tía d' un germá.
Al temps sóls de saludarlos:
—«Hola! ¿Qué tal? ¿Cóm están?
—Molt bé. ¿Y la senyora?—Bona.
—Expressions á la mamá...»
Al cap de mitja hora justa

ja eran tots á Sant Cugat
menjant un cistell de figas
que un pagés els va donar.
El rector prou els hi deya
si volían admirar
las esculturas artísticas
del claustre, pero ¡qu' es cas!
pel camí de Sardanyola
fugían ja enfigassats.
Desde allí cap á Tarrassa:
un senyó 'ls ensenya uns draps
y quan anava á explicalshi
com ho teixían, ¡avall!
tots plegats van girar quá
deixantlo ab un pam de nas.¶
Després de doná un vistasso
per Vacarissas, Calaf,
Manresa, Cervera, Tárrega,
Flassá y Viladecaballs,
á mitja nit ja se 'ls veyá
de retorn á la ciutat;
y en Quim que, ¡pobret! tenía
tots els óssos masegats,
al tancar-se en el seu quarto
deya molt mal humorat:
—¡May més vaig enloch; en-
[care
que 'm tinguessin de matar!

J. STARAMSA

QÜENTOS

En Pepito es un jove
molt apocat y molt tímit.

L' altre día en una re-
unió tothom ballava menos
ell, que no 'n sab, y una
noya que seya al seu costat
y que no tenía ballador.
Ell, que volía parlarli per
surtir del ridícul, se la mi-
rava... se la mirava, pero
no se li acudía res. Alí va
rompre 'l glas:

—Senyoreta.... Senyo-
reta...

—Digui, jove...—va fer
ella ab un somris.

—¿Oy que li devían fer
molt mal quan li varen
foradar las orelas?

—
Un mano 's presenta á
Correus á retirar un valor
declarat.

—Perdoni, — exclama l'

empleat. — No li puch entregar. Es precis el coneixement d' alguna persona.

En aquell instant entra á la oficina un acreedor del reclamant y 's dirigeix á n' ell tot furiós:

—Gracias á Deu que 'l pesco, pillet, més que pillet!... Lladrel... Miserable!...

El fulano al empleat de Correus:

—Miri, aquí 'n té una de persona que 'm coneix perfectament.

—
En Papanaps s' asseu á un pedrís del passeig, darrera d' una noya, ab la que vol entrar en conversació. En aquell moment una oruga dels arbres ha caygut demunt de la espatlla d' ella.

—Senyoreta,—li diu en Papanaps, tocantla del colze.—Aquí darrera hi té una bestia extranya.

La noya, ab certa emoció:
—Ay, dispensi... no l'havía vist.

La Nieves, del meu vehinat,
quan recatada vivía,
no 's veyá de nit ni día
en finestra ni en forat.
Avans, de vista y de nom
ens era desconeguda,
y avuy qu' es una perduda
la troba y la veu tothom.

FOLLET

—¿Sabs qué m' ha passat, Canut?
—¿Qué?
—Lo que sembla impossible:
he comprat un *imperdible*...
y al poch rato l' he *perdut*.

UN GANXET

Un mestre va preguntar
al seu alumne Felú:

—Quan ún un bè ha de matar,
¿qué necessita?

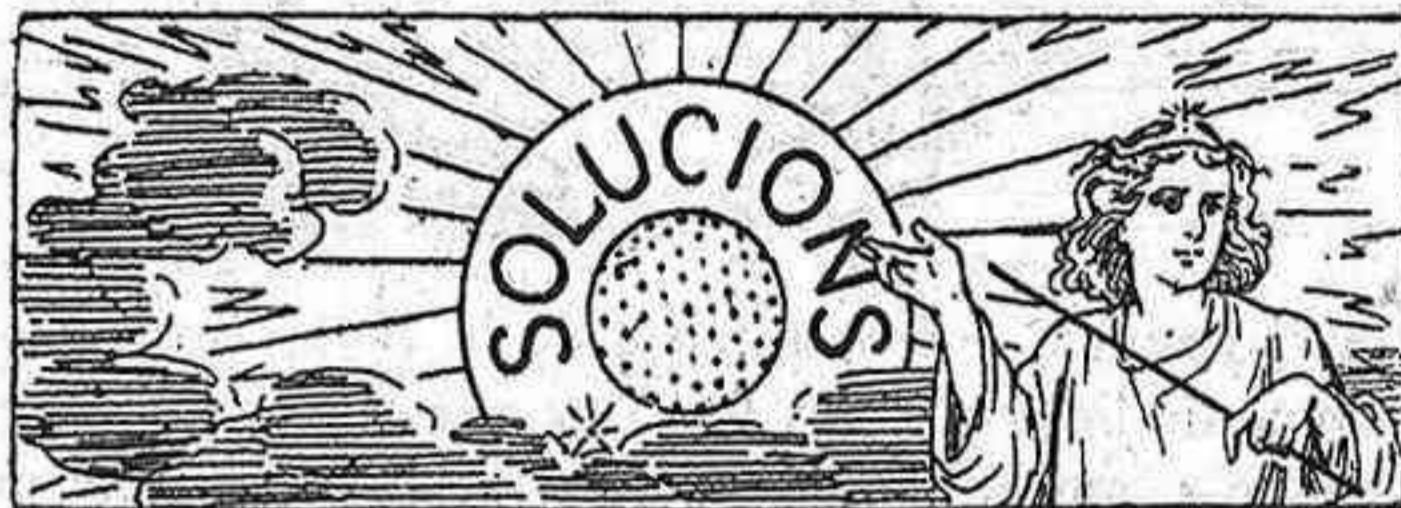
—Es ben clar:
que 'l bè en qüestió sigui viu.

F. CERVELLÓ JANÉ

—¡Quína sort en Mercader!
Va posarse á *ganader*,
y ha fet un fortunón.

—¿Sí?
¡Y encare vindrán á dí
que 'l pitjor de tots els mals
es tractar ab animals!

F. P. VALDÉS

A LO INSERTAT EN EL ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ar-re-co-na-da.*
- 2.ª CONVERSA.—*Magi.*
- 3.ª TARJETA.—*La morta.*
- 4.ª TERS DE SÍLABAS.—*Girona, Roseta, Natalia.*
- 5.ª GEROGLÍFICH COMPRIMIT.—*Florenci.*

A L' ARGENTINA
L' ARRIBADA DE DON ALACANDRO

—¡Gracias, gracias, amado pueblo!... Ara retireuvos y estiguen tranquil, que jo dintre d' uns quants días ja comensaré á obrir suscripcions.

UN CLIENT DE BON ACONTENTAR

—Ho sento, pero, á causa de la vaga, no li podrém tenir llest el trajo fins per allá á Corpus...

—No s' amohini per mí... Jo soch del Club de Natació, y ja hi estém fets á anar aixís, nosaltres...

TRENCA-CAPS

XARADA

DETECTIVADAS

DESCUBRIMENT D' UN CRIM

—Digueu, digueu, senyora.

—Allá á las dugas

quan tots eram al llit, aquesta porta vam sentir que s' obría, pero vam creure que era 'l vent que llavors la feya moure; al poch rato sentí un crit terrible que va tres-dos del quarto de la sogra. Corrérem tots cap allí y íoh, Deu! quín quadro: trobém la *prima-quarta* á terra, morta de una *total* al cor; tenia encare la *prima-dos-tres-quarta* que era nova clavada en el costat.

—¿Y no van veure...?

—Dos rastre.

—Pro ¿hi dormía allí la sogra?

—Per sort (?) aquella nit no era aquí casa.

—¿No havían notat may alguna cosa en sa cambra...?

—Una *tersa-prima-quinta* tan sols, hi vam trobar sota d' un moble un trosset de cigarro, aquí es encare. —Ja ho vaig descobrir tot; aixó 'm demostra que aquí va entrar un home; aquest cigarro es la proba; mireu: las dents ben grossas havía de tenir el tal subjecte. Aquest fanch que hi ha aquí... ¿veyám ahont porta? cap al jardí, ja 's veu: la porta aquella sigué oberta ab clau falsa y á las foscas, aquests senyals del pany ben clá ho indican. —¿Y qué 'n díu de la morta...?

—Que la morta

avans d' haverla mort... era ben viva.

—Aixó sí que pot esser tal com conta:

¿pro vosté que 'n deduheix d' aquest misteri?

—Senzillament; que no trobant la sogra

algú que li volía treure 'l fetje

va *quinta* mort á la *prima-quart*, pobra,

sens dupte, porque 'l criminal va creure

que fora descubert per la bestiola.

J. STARAMSA

ANAGRAMA

En el *total* de ma casa
estesa hi tenia *tot*,
y no sé per quina causa
m' hi calá foch un xicot.

A. ROCA COLL

MUDANSA

A las dotze del mitj día
m' estava al *total* llegint
y ab el sol que á n' allá hi queya
total en vareig sortir.

MANEL B. FONTÁS

QUADRET

• • •
• • •
• • •

Substituhir els punts per lletres, de manera que llegidas vertical y horisontalment, diguin: 1.ª ratlla: metall; 2.ª: capital; 3.ª: població ampurdanesa, y 4.ª en el calendari.

J. MASSAGUER S. (ARTILLER)

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1.—Consonant.
9 8.—Nota musical.
3 3 4.—Vegetal.
9 4 6 8.—Fruyta.
3 3 5 7 5.—Animal.
6 7 8 3 3 8.—Instrument musical.
9 7 2 6 8 3 3.—Utensili de cuyna.
1 8 7 1 2 7 4 8.—Establiment públich.
1 2 3 4 5 6 7 8 9.—Establiment de Barcelona.
5 3 2 6 8 7 4 8.—Nom de dona.
6 8 3 3 2 6 5.—Filla de cert punt d' Espanya.
1 4 3 1 8 5.—Ciutat d' Espanya.
6 7 4 3 3.—Animal.
7 4 9 8.—Joch.
8 3 3.—Vegetal.
5 7.—Mineral.
9.—Consonant.

RAMIRO ESPINOSA Y ESPINOSA

TARJETA

D. A. BATLLE

FALSET

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas el títul d' un celebrat drama catalá.

R. A. (a) PAU DE LAS CALSAS CURTAS

CONVERSA

—Mira, Paco, ves á portar aquestas ampollas al carrer Nou, número vuyt.

—¿Que las portaré dintre d' un cabás?

—No, pósalas dintre de lo que ja t' he dit, que aniran més ben acondicionadas.

JOAQUIM QUIMET Y QUIM

GEROGLIFICH

× +

III

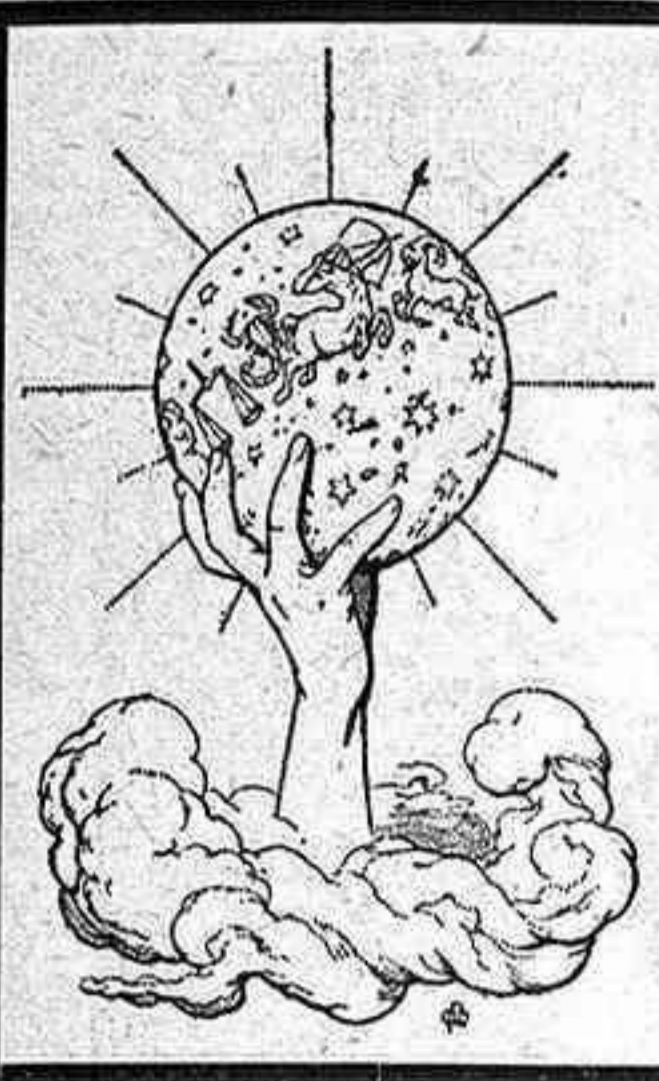
TI-SEM-RI

TERRANOBA

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

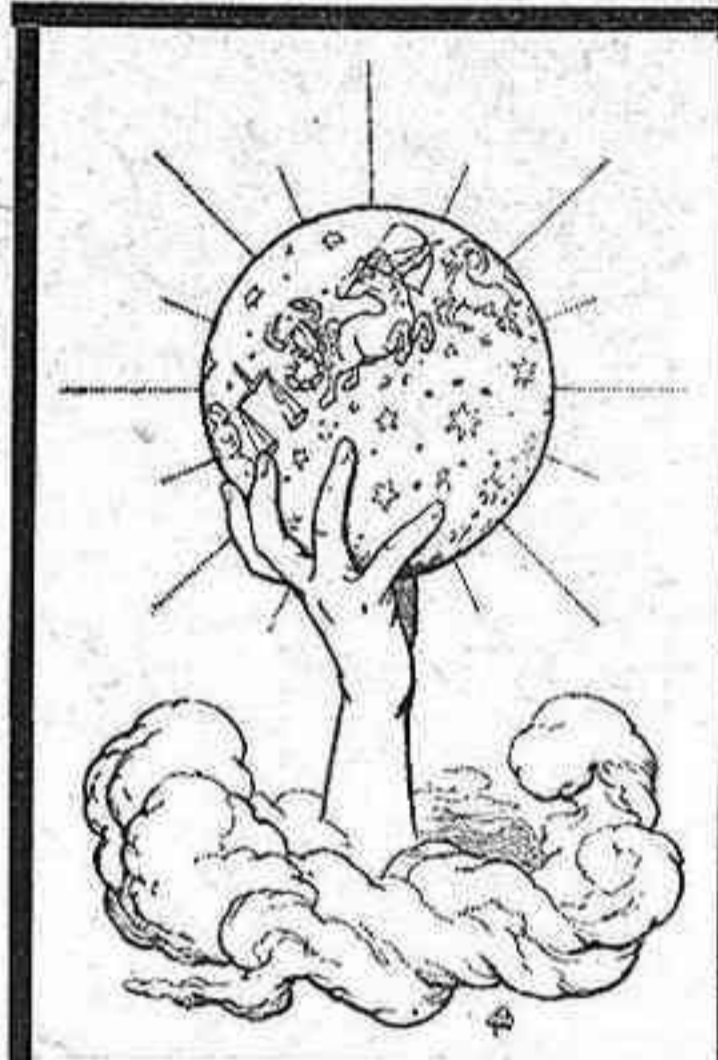
La próxima semana aparecerá
EL AÑO EN LA MANO

Almanaque-enciclopedia de la vida práctica para 1909
AÑO 2.º DE SU PUBLICACIÓN

EL ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA
EL AÑO EN LA MANO

es el **único** original de los que se publican en España. Es el mejor impreso, el mejor confeccionado, el que contiene más grabados y el **único** que no es copia de otro publicado en el extranjero un año antes.

EL AÑO EN LA MANO se venderá á
Ptas. 1'50 encartonado y Ptas. 2 edición de lujo, con tapas oro y relieve

OBRA NOVA

A salt de mata

D'EN PERE ALDAVERT

Un tomo en octau, Ptas. 3

ACABA DE SORTIR

LA ARANYA

Drama d'en ANGEL GUIMERÁ

Preu: 2 pessetas

J. BREMON

GRAMÁTICA Y VOCABULARIO

ESPERANTO

Un tomo
tela,
Ptas. 3

Gómez Carrillo

GRECIA

Acaba de publicar

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

APELES MESTRES

IDILIS

LLIBRE PRIMER y LLIBRE SEGON — Preu 2 ptas.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
ALMANACH

pera 1909

Sortirá molt aviat

L' Almanach de La Esquella de la Torratxa pera 1909 anirá acompanyat d' un grandió

PANORAMA

IMPRÉS Á VARIAS TINTAS

NOTA.—Els corresponsals que no tinguin feta la demanda que la fassin tot seguit, si volen rebre l' Almanach ab tota puntualitat.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

EL ÚLTIMO CRUZADO

D. Cruz Mendiola, comandant de totes las Russias Municipals.